

**Тезмә кушма
жөмлөләрне кабатлау**

Кушма жөмлө

```
graph TD; A[Кушма жөмлө] --> B[Тезмә кушма жөмлө]; A --> C[Иярченле кушма жөмлө]; B --> D[Теркәгечле тезмә кушма жөмлө]; B --> E[Теркәгечсез тезмә кушма жөмлө];
```

**Тезмә кушма
жөмлө**

**Иярченле
кушма
жөмлө**

**Теркәгечле
тезмә
кушма жөмлө**

**Теркәгечсез
тезмә
кушма жөмлө**

Теркәгечләр

```
graph TD; A[Теркәгечләр] --> B[Тезүче]; A --> C[Ияртүче]; B --> D[Жыючы]; B --> E[Каршы куючы]; B --> F[Бүлүче]; C --> G[Чөнки, әгәр, гәрчә, гүя, ки, гүяки];
```

Тезүче

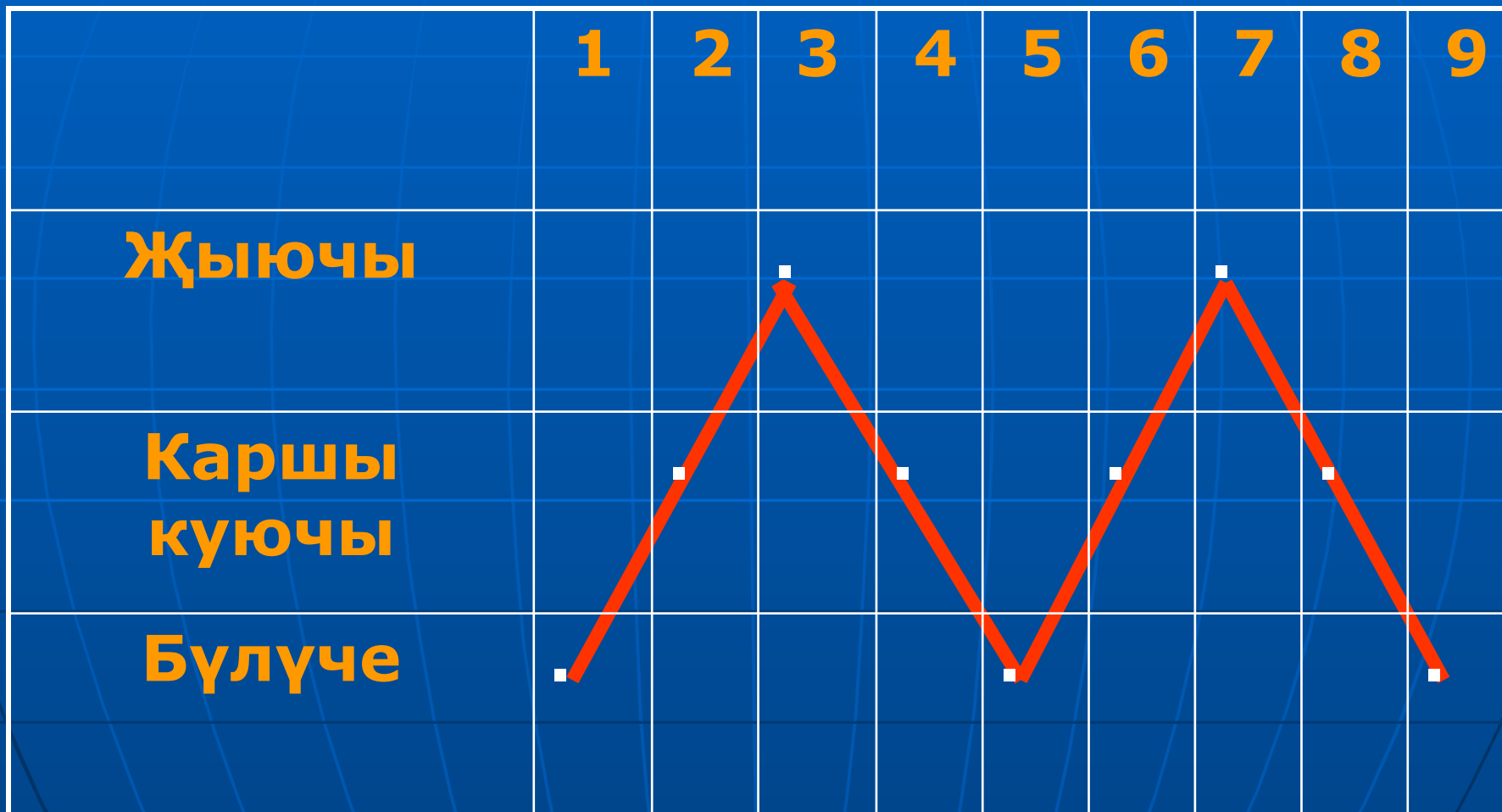
Жыючы
Һәм (да,
дә,
та, тө),
ни...ни,
янә,
тагы
(тагын),
вә

**Каршы
куючы**
ләкин, ә,
әмма, бәлки,
бары, тик,
фәкәтә

Бүлүче
я, яки,
яисә

Ияртүче

**Чөнки, әгәр,
гәрчә, гүя,
ки, гүяки**

Мәкальләрнең эчтәлеген аңлатыгыз,
жөмлөләрнең схемасын төзегез.

1. Тугрылык бәладән коткарыр,
хыянәт бәлага кертер.
2. Каты йөрәк бер яши, изге йөрәк
мең яши.
3. Агачны яфрак бизи, ә кешене
хезмәт бизи.
4. Тыйнакның кулы эшләр, ә
мактанчыкның теле эшләр.

1. Тугрылык бәладән коткарыр,
хыянәт бәлага кертер.

2. Каты йөрәк бер яши, изге
йөрәк мең яши.

3. Агачны яфрак бизи, ә кешене
хезмәт бизи.

4. Тыйнакның кулы әшләр, ә
мактанчыкның теле әшләр.

Тугрылык

Изгелек

Хезмэт сөүчәнлек

Тыйнаклык

Жөмлө чикләрен билгеләгез,
кәбәрлекле үзәкләрне күрсәтегез

1. Кеше сине явыз холкы белән
рәнжетә, ә син аннан ачу алам диеп
ашыкма.

2. Син каты сүзле булма, яхшы һәм
йомшак сүзгә адәмнең күңеле эреп
китәдер.

3. Олугларны син олуг ит, ә кечеләргә
син шәфкатьле бул

Каюм Насыри
(1825 – 1902)

“Китап-әт-тәрбия”

“Нәхү китабы”

“Кавагыйде китабәт”

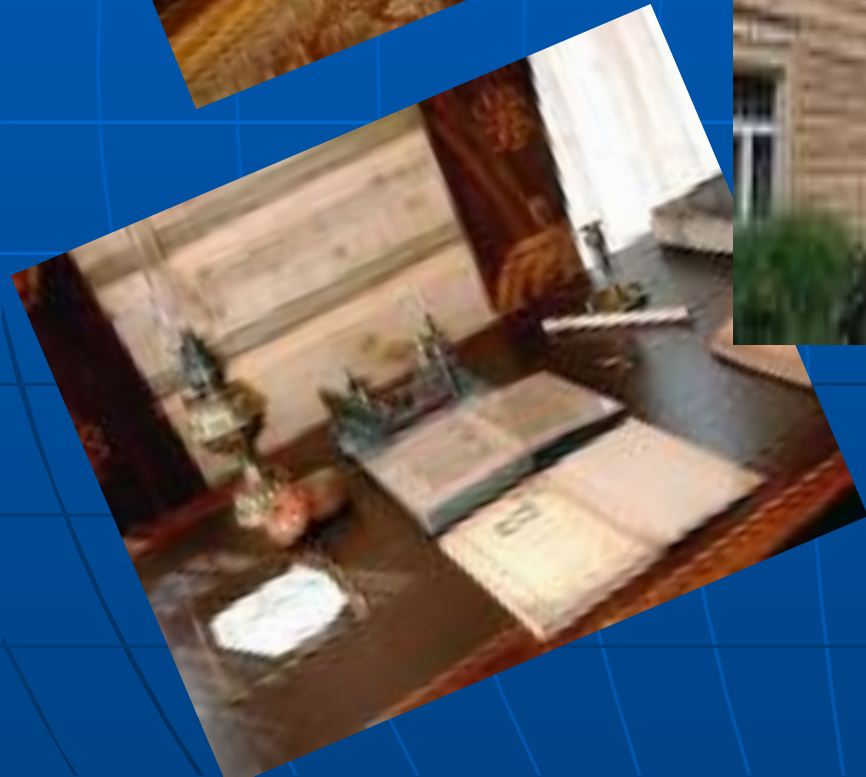
“Әнмүзәж”

“Хисаплык”

“Истыйляхате жәгърәфия”

“Гыйльме һәндәсә ”

“Әбүгалисина”

**Тезмә кушма жөмлөләрнең төрен
билгеләгез, тыныш билгеләрен
аңлатыгыз**

**Тутык тимерне ашый, ә хәсрәт
йөрәкне ашый.**

**Йолдызны күз күрә, ләкин кул
житми.**

**Ат ычкынса тотылыр, сүз ычкынса
тотылмас.**

**Сабын кулны агарта, сагыш йөзне
саргайта.**

Жөмлөлөргө синтаксик анализ ясагыз

**Төтөнө күп, уты аз, шау-шууы күп,
эше аз.**

**Эш эшлэгән интекмәс, эшләмәгән,
көн итмәс.**

**Йөргән таш шомарыр, яткан таш
мүкләнер.**

**Сукыр аксактан көлмәс, аксак
сукырдан көлмәс.**

Өй эше:

1. “Татар халык мәкальләре” китабыннан тезмә кушма жөмлэләргә мисаллар табып языгыз.
2. Тәкъдим ителгән ситуацияләр буенча тезмә кушма жөмлэдә сызык куелу очрагына жөмлә төзеп языгыз.
3. “Иң зур бәхет” жырының эчтәлеген буенча 3 тезмә кушма жөмлә уйлап языгыз.